

Література

1. Иноземцева А.С. Архитектура индустриальных жилых домов. – К.: Будівельник, 1984. – 72с., ил.
2. Сильвио Массети. Крупные жилые комплексы.: Пер. с нем. Михайлова В.А. – М.: 1971. – С - 4, 24, 66 - 67.
3. Сомов Г.Ю. Пластика архитектурной формы в массовом строительстве. / ЦНИИ теории и истории архитектуры. – М.: Стройиздат, 1986. – 207 с.: ил.
4. Жилищное строительство в СССР. / Под общей редакцией Б.Р.Рубаненко – М.: Стройиздат, 1976. – 280 с.
5. Середюк И.Г. Восприятие архитектурной среды. – Львов.: Вища школа, 1979. – С.10, 54.

Анотація

В статті охарактеризовано житловий фонд к. ХІХ – поч. ХХ ст.. За визначеними критеріями оцінено об'ємно-просторову композицію фасадів житлових будинків даного періоду. Виявлено аспекти оптимально-насиченого фасаду.

Аннотация

В статье рассмотрен жилой фонд к. ХІХ – нач. ХХ ст.. Дана оценка объемно-пространственной композиции фасадов жилых домов, за выявленными критериями. Определены аспекты оптимально-насыщенного фасада.

УДК 72.01.12

Ю.О. Хараборська

ЗАЛЕЖНІСТЬ МЕТОДУ ОЦІНКИ ВІД СПЕЦИФІКИ ОБ'ЄКТУ - ЦІЛІСНОГО ЖИТЛОВОГО УТВОРЕННЯ (ЦЖУ)

Використання методик кількісної оцінки якості - системної та вартісної - найбільш доцільне на ранніх, самих відповідальних стадіях проектування цілісних житлових утворень, коли визначається головний напрямок пошуків архітектурного функціонально-планувального рішення. Завдяки своїй оперативності та практично високій точності оцінки, ці методи дозволяють у досить короткий строк виявити тенденції до зміни якості структури цілісних житлових утворень в залежності від тих чи інших планувальних прийомів. Але тут слід відмітити, що навіть найоб'єктивніша методика не призведе до доброго результату, якщо не виконуються всі суттєві вимоги до вихідних даних та процедур оцінки.

Перш, ніж скористатись згаданими методиками, необхідно визначити, чи включає в себе об'єкт дослідження всі системно-необхідні компоненти, тобто

чи є він цілісним з функціональної точки зору (якщо він не є цілісним - необхідно провести відповідні корекції шляхом допроекування). Цілісність є фундаментальною ознакою системних об'єктів, і по суті, є синонімом терміну "система". Використання методу не допускає довільної зміни якогось одного з компонентів, тому що об'єкти містобудування, як системи, досить динамічні і внутрішньо взаємопов'язані так, що зміна навіть одного з параметрів стане причиною зміни інших, іноді багатьох, компонентів. Свавілья, - нехтування законами системи (ЦЖУ), - в кінцевому результаті неодмінно приводить до помилки, - хибного результату.

Якщо говорити про метод оцінки за допомогою системного критерію (на основі принципу компактності), то системна природа цього методу зумовлює необхідність урахування не всіх можливих, а лише основних, визначальних факторів, які вирішальним чином впливають на "поведінку" системи. Складні системи, такі як ЦЖУ, мають високу чуттєвість до змін навіть невеликої кількості визначальних параметрів і до деяких змін структури системи.

Сьогодні ще існує точка зору, що всі архітектурні об'єкти по своїй суті полікритеріальні, тобто обов'язково оцінюються та регулюються на основі використання сукупності, деякої множини різних критеріїв, - економічних, естетичних та інших. Але численні спроби реалізувати на практиці цю ідею полікритеріальної оцінки не призвели до успіху як в архітектурній теорії, так і в таких загальних галузях знань, як теорія дослідження операцій та інші.

Можна назвати не менше двох причин неефективності управління функціонуванням та розвитком архітектурних об'єктів на основі кількох критеріїв (концепції полікритеріальності):

1) не враховується той факт, що всі без винятку цілісні з функціональної точки зору архітектурні та містобудівельні об'єкти мають ієрархічну структуру, що обумовлює необхідність дедуктивного почергового прийняття рішення окремо по кожному з рівней - "зверху - вниз". Тому правильно було б тут говорити не про "кількість критеріїв", а про існування своєрідного "дерева критеріїв", яке має ієрархічну структуру;

2) багатоаспектність якості "по горизонталі" по кожному з ієрархічних рівнів - утилітарність (споживча вартість), економічність, естетичність (композиційна досконалість), та інш., - бо всі ці сторони якості є суто різні прояви загально системного фундаментального принципу "найменшої дії" (принцип Мопертюї), що обумовлює потенційну можливість отримання кількісного, так званого "генерального" критерію, який об'єднує в собі всі сторони загальної якості об'єкту, що досліджується чи проектується. Оскільки життя свідчить, що врахування майже всіх факторів і елементів, а така можливість сьогодні існує на ос-

нові використання електронно-обчислювальної техніки, не тільки не допомагає досягти оптимуму, але навпаки, сприяє помилкам ще більшої значущості.

Уважне ознайомлення з завданням оцінки та вибору рішення на рівні ЦЖУ приводить до висновку, що тут вирішується, по суті, та сама задача, що і на рівні помешкання чи будинку, які є об'єктами найнижчого рівня цілісності. Принципи формування того чи іншого етапу вирішення задачі, - зіставлюваності, визначення цільової функції і т. д., - в своїй основі залишаються незмінними в силу дії системного принципу інваріантності формальної функціональної структури ЦЖУ.

Важливу роль при дослідженні та оцінці грає також характер вихідної інформації. Хоч сам системний метод і заснований на функціональних методах компактності, визначальних ознак, інваріантності структури, ієрархічності та інших, - в своїй формальній частині він індіферентний по відношенню до того, яке завдання вирішується за його допомогою; результат рішення здебільшого залежить від повноти та об'єктивності інформації, яка використовується при розрахунках. Що до методу вартісної оцінки, то його також можна легко адаптувати до типу задач, які вирішуються за його допомогою. Результат їх вирішення, як і у випадку використання системного методу, залежить від вихідної інформації, її повноти та характеру. Якщо інформація пов'язана з специфікою об'єкту, часу та умов будівництва, то це є задача проектування. Якщо ж, наприклад, виникає необхідність прослідкувати динаміку розвитку об'єкту в часі - ми стикаємось з завданням прогнозування, визначенням міри вірогідності рішення. У випадку, коли інформація хоча і задана кількісно, але носить в деякій мірі загальний характер і не пов'язана з конкретною ситуацією (реальним об'єктом), то це задача дослідницького типу.

Звичайно, що такий поділ задач з урахуванням специфіки вихідних даних, на дослідницьку, проектну та прогнозну, дещо умовне, при проектуванні часто приходиться вирішувати задачі дослідницького характеру, а при прогнозуванні - використовувати експериментальне проектування і таке інше. Але при вирішенні будь-якої з перерахованих задач необхідно виконання ряду загальних процедур:

- визначити необхідні та достатні дані про об'єкт;
- сформувані варіанти функціональних зв'язків об'єкту (його, так звану, функціональну структуру);
- сформувані варіанти просторових (планувальних) зв'язків об'єкту;
- провести оцінку, порівняння (ранжування), вибір варіантів за системним критерієм ефективності чи вартісним критерієм.

Поряд з дослідницьким, проектним та прогнозними різновидами задач, особливе місце займають задачі, які умовно можна назвати "типологічними". Ці

задачі передбачають вибір серед кількох варіантів найбільш ефективного з точки зору функціонально-планувальної доцільності.

В сфері містобудування на сучасному етапі можна виділити ряд в достатній мірі самостійних типологічних задач, рішення яких дає змогу отримати той чи інший результат, - прогнозний, проектний чи інший, - в залежності від поставленої мети:

- формування функціонально-просторової структури ЦЖУ (в залежності від його ієрархічного рівня);
- формування функціонально-просторової структури житлового району, - як цілісного об'єкту;
- формування функціонально-просторової структури міста, з точки зору функціональної самодостатності як цілісної системи.

Література

1. ДБН 360–92* “Містобудування. Планування і забудова міських і сільських поселень”. – К. Держбуд України 2002.-108с.
2. Лаврик Г.И. Качество проектирования жилища. - К.: Будівельник, 1976.- 145с.
3. Нагинская В.С. Основы и методы вариантного проектирования пром. зданий. Автореф. дис... д-ра тех. наук.18.00.02. - М., 1983.- 18с.
4. Негай Г.А. Методы проектирования архитектурных форм. Автореф. дис. канд. арх. 18.00.01. - М., 1983.- 19с.
5. Фомін І.О. Основы теории містобудування. – К.: Наукова думка, 1997. – 187с.
6. Шимко В.Т. Архитектурное формирование городской среды. – М.: Высшая школа, 1990. – 220с.
7. Яблонская А. Д. Анализ архитектурно-планировочной структуры жилых зданий и их элементов на основе стоимостной сопоставимой оценки. Дис. канд. арх.18.00.02 / К., 1980.-135с.

Анотація

В статті "Залежність методу оцінки від специфіки об'єкту - цілісного житлового утворення (ЦЖУ)" йдеться про залежність обрання методу оцінки від типу задач, які вирішуються за його допомогою, та повноти і характеру вихідної інформації.

Аннотация

В статье "Зависимость метода оценки от специфики объекта - целостного жилого образования (ЦЖУ)" речь идет о зависимости выбора метода оценки от типа решаемых задач, а также полноты и характера исходной информации.